

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС;
ФІНАНСОВЕ ПРАВО**

УДК 342.9+351.745

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2023.2.43>

Костянтин Леонідович Бугайчук,

*доктор юридичних наук, професор,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
науково-дослідна лабораторія з проблем наукового забезпечення
правоохоронної діяльності та якості підготовки кадрів (завідувач);*

 <https://orcid.org/0000-0003-2429-5010>,
e-mail: klbugaychuk@gmail.com;

Олександр Анатолійович Моргунов,

*доктор юридичних наук, професор,
заслужений тренер України,
Харківський національний університет
внутрішніх справ (перший проректор);*

 <https://orcid.org/0000-0003-2259-3620>,
e-mail: tspsfp1976@gmail.com

**АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-
ПРАВОВИХ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗАСАД ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ, ЯКІ ГОТУЮТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ,
З УРАХУВАННЯМ ВИМОГ ВОЄННОГО СТАНУ**

Досліджено нормативно-правові й організаційні засади діяльності закладів вищої освіти системи МВС України, які готують поліцейських. На підставі проведеної роботи сформульовано концептуальні напрями подальшого вдосконалення діяльності цих закладів вищої освіти з урахуванням вимог воєнного стану. Основними сферами, які потребують відповідної оптимізації та трансформації, визначено: нормативно-правове забезпечення освітнього процесу та наукової діяльності, правове регулювання роботи психологічної служби, а також матеріально-технічного забезпечення проходження служби здобувачами вищої освіти; необхідність зміни галузевих стандартів вищої освіти та типових навчальних планів і освітніх програм підготовки поліцейських; покращення змісту спеціальних навчальних дисциплін; зміна підходів до формування кадрового складу.

Ключові слова: заклад вищої освіти, заклад вищої освіти зі специфічними умовами навчання, освітній процес, наукова діяльність, стандарт вищої освіти, МВС України, Національна поліція України, поліцейський.

Постановка проблеми

Військова агресія російської федерації проти України суттєво вплинула на стан функціонування органів державної влади загалом і сектору безпеки й оборони зокрема. У цих непростих умовах діяльність органів та підрозділів Національної поліції України зазнала суттєвої трансформації. Поліцейські підрозділи беруть участь у бойових діях, залучаються до проведення стабілізаційних та фільтраційних заходів, протимінної діяльності, евакуації мирного населення із зони бойових дій та прилеглих до неї територій.

Крім того, в умовах війни до важливих функцій, які виконують поліцейські, додалися гуманітарні місії – надання допомоги населенню на звільнених територіях, доставка продуктів і життєво необхідних речей людям, які пережили в надскладних умовах окупацію, підтримка тих, хто сьогодні перебуває на лінії фронту¹. Також, за словами керівництва Міністерства внутрішніх справ України, навантаження на деякі поліцейські підрозділи з початку війни збільшилося на 80 %².

Зрозуміло, що вказана перебудова вимагає нових форм і методів підготовки майбутніх поліцейських, що здійснюється закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Крім того, на наш погляд, корінної трансформації має зазнати не лише зміст освітнього процесу, а й державна політика у сфері підготовки працівників правоохоронних органів. Таким чином, окреслена сфера наукового пошуку набуває відповідної актуальності та своєчасності. Не зайвим буде також додати, що на тепер МВС України реалізує низку безпекових проєктів, які пов'язані з комплексним забезпеченням публічної безпеки та порядку на території нашої держави, створенням контролюваного внутрішнього безпекового середовища, усуненням актуальних загроз внутрішній безпеці держави, що також вимагає відповідної якості та підготовленості кадрового складу Національної поліції України [1, с. 120].

---

¹ Під час війни поліцейські задокументували десятки тисяч порушень прав людини, за які окупанти мають відповісти, – Ігор Клименко // Урядовий портал : офіц. сайт. 10.12.2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/pid-chas-viiny-politseiski-zadokumentuvaly-desiatky-tysiach-porushen-prav-liudyny-za-iaki-okupanty-maiut-vidpovisty-ihor-klymenko> (дата звернення: 28.04.2023).

² З початку війни в Україні порушили більше 80 тисяч справ через мародерство – Клименко // Українська правда : сайт. 08.02.2023. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/02/8/7388553> (дата звернення: 28.04.2023).

Стан дослідження проблеми

Останнім часом відбулося чимало наукових заходів, присвячених освітній та правоохоронній діяльності в умовах воєнного стану [2; 3; 4; 5], на яких фахівці розглядали питання зміни парадигми роботи поліцейських, організації освітнього процесу в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що готують поліцейських (далі – ЗВО МВС), в умовах воєнного стану. Слід виокремити наукові здобутки І. Дрока [6], М. Коваліва [7], В. Ковбаси [8], І. Копотуна [9], В. Романюка [10], О. Юхна [11], які висвітлюють нагальні проблеми підготовки фахівців із протидії злочинності та вдосконалення професійного навчання поліцейських. Водночас за останній рік майже не видавалося повноцінних наукових публікацій щодо визначення перспективних напрямів діяльності ЗВО МВС в умовах воєнного стану як у сфері організації освітнього процесу, так з інших питань їх функціонування.

Мета і завдання дослідження

Метою цієї публікації є аналіз сучасних умов діяльності ЗВО МВС та визначення перспективних напрямів їх розвитку. Для досягнення зазначеної мети слід виконати такі *завдання*: дослідити стан нормативного забезпечення діяльності ЗВО МВС, освітні стандарти за профільними спеціальностями для працівників Національної поліції України та зміст окремих освітніх компонентів, на підставі чого сформулювати пропозиції та рекомендації щодо покращення підготовки здобувачів вищої освіти для практичних органів та підрозділів Національної поліції України з урахуванням вимог воєнного стану.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що на сучасному етапі розвитку відомчої освіти та науки вперше будуть надані комплексні пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення підготовки фахівців для органів та підрозділів Національної поліції України з урахуванням вимог воєнного стану та останніх змін у чинному законодавстві України.

Виклад основного матеріалу

Для більш системного сприйняття окреслених у цій публікації пропозицій доцільно сформулювати їх за окремими напрямами діяльності ЗВО МВС.

І. Нормативно-правове забезпечення. Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти та науки» від 17 грудня 2021 р. № 1986-IX¹ ч. 4 ст. 13 Закону України «Про

---

¹ Про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти та науки : Закон України від 17.12.2021 № 1986-IX // База даних (БД)

вищу освіту» викладено в новій редакції, відповідно до якої державні органи, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання, мають право своїми нормативно-правовими актами встановлювати особливі вимоги щодо: 1) кандидатів на посади керівників (заступників керівників) відповідних закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання; 2) призначення та звільнення з посад керівників (заступників керівників) закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання; 3) додаткових до визначених стандартами вищої освіти компетентностей і програмних результатів навчання за відповідними освітніми програмами, порядку розроблення та затвердження освітніх програм; 4) кандидатів на посади педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників і конкурсного відбору на такі посади.

Водночас наголосимо, що нині відповідна нормативно-правова база діяльності ЗВО МВС не сформована належним чином та вже не відповідає вимогам сьогодення.

Виходячи з вищевикладеного, Міністерству внутрішніх справ України слід розробити та ухвалити нові редакції відомчих нормативних актів з питань, зазначених в оновленій ч. 4 ст. 13 Закону України «Про вищу освіту»¹. До документів, що потребують оновлення, насамперед слід віднести такі накази МВС України: 1) «Про затвердження Положення про вищі навчальні заклади МВС» від 14 лютого 2008 р. № 62; 2) «Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах МВС України» від 14 лютого 2008 р. № 69; 3) «Про затвердження Положення про порядок відраховування, переривання навчання, поновлення і переведення курсантів (слухачів) вищих навчальних закладів МВС» від 7 вересня 2009 р. № 381; 4) «Про затвердження Положення про практичну підготовку слухачів та курсантів вищих навчальних закладів МВС України» від 27 червня 2013 р. № 621; 5) «Про затвердження Переліку інформаційних матеріалів з питань діяльності вищих навчальних закладів МВС і термінів їх подання» від 12 жовтня 2010 р. № 949 [12, с. 288].

Порядок формування замовлень на проведення наукових досліджень для потреб органів та підрозділів системи МВС України до 2022 р. був врегульований наказом МВС України від 15 травня 2007 р. № 154²,

---

«Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1986-20> (дата звернення: 28.04.2023).

¹ Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 28.04.2023).

² Про організацію наукової діяльності в системі Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 15.05.2007 № 154.

який втратив чинність на підставі наказу МВС України «Про утворення постійного консультативного органу МВС України Наукової Ради МВС України» від 18 липня 2022 р. № 436. Крім цього, необхідно зауважити, що дотепер формування замовлень на проведення ЗВО МВС наукових досліджень для потреб практичних органів та підрозділів Міністерства внутрішніх справ України не набуло системного характеру, що, безумовно, потребує виправлення. Отже, виникає необхідність розробки та затвердження Положення про організацію наукової і науково-технічної діяльності в системі МВС України. У відповідному акті пропонуємо закріпити вимоги щодо формування, виконання та впровадження результатів наукових замовлень в освітню, наукову та практичну діяльність за такими розділами: 1) суб'єкти наукової і науково-технічної діяльності в системі МВС України; 2) організація планування наукової і науково-технічної діяльності; 3) порядок формування замовлень на проведення наукової і науково-технічної діяльності; 4) форми реалізації наукової і науково-технічної діяльності; 5) особливості виконання та впровадження результатів наукових робіт у формі створення (виготовлення) наукового продукту; 6) особливості виконання та впровадження результатів науково-технічної діяльності у формі створення (виготовлення) науково-технічного продукту; 7) фінансування наукової та науково-технічної діяльності.

Під час воєнного стану навантаження на практичних психологів ЗВО МВС значно зросло не лише за кількістю заходів, а й за їх складністю. Окрім збільшення годин індивідуальної психологічної підтримки і допомоги, зростає значущість саме практичної психологічної підготовки здобувачів освіти до дій в екстремальних ситуаціях, їх саморегуляції, здатності збереження ментального здоров'я у кризових ситуаціях, допомоги іншим. На підставі вищевикладеного доцільним є зменшення норм робочого навантаження до 200 осіб на одного психолога замість 400, що встановлено наказом МВС України «Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) ЗВО із специфічними умовами навчання» від 6 лютого 2019 р № 88¹.

Необхідно також наголосити на відсутності нормативних документів, які регламентують порядок організації діяльності чергових

---

¹ Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських : наказ МВС України від 06.02.2019 № 88 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-19> (дата звернення: 28.04.2023).

частин ЗВО МВС. Чинні відомчі накази МВС України, зокрема «Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України» від 23 травня 2017 р. № 440¹ та «Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України» від 11 жовтня 2018 р. № 828², не поширюються на діяльність чергових частин відомчих закладів вищої освіти.

Таким чином, доцільно розробити і затвердити інструкцію з організації діяльності чергових комендатур у ЗВО МВС або внести відповідні зміни до наказів МВС України від 23 травня 2017 р. № 440 та від 11 жовтня 2018 р. № 828 з метою розширення сфери їх застосування на діяльність ЗВО МВС.

У частині матеріально-технічної складової, з урахуванням вимог воєнного стану та необхідності забезпечення готовності ЗВО МВС до виконання завдань в умовах ускладнення оперативної обстановки необхідно розробити нові норми належності матеріального забезпечення курсантів таких закладів. Наприклад, пропонується визначити, що курсант в обов'язковому порядку має забезпечуватися бронжилетом, захисним шоломом та іншими засобами індивідуального захисту відповідного класу, тактичними окулярами, тактичною аптечкою, спальним мішком, рюкзаком, сухим пайком та іншим спорядженням. Крім того, пропонуємо нормативно закріпити обов'язкову наявність у ЗВО МВС транспортних засобів, місткість яких дозволяє забезпечити одночасне переміщення мінімум 70 % особового складу, що є актуальним в умовах необхідності оперативного реагування на надзвичайні події, участі особового складу в заходах із забезпечення публічної безпеки та порядку, територіальної оборони тощо.

II. Удосконалення стандартів підготовки здобувачів вищої освіти та працівників Національної поліції України. У частині стандартизації підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» зауважимо, що вимоги, які ставляться керівництвом держави та МВС України з цього напрямку, потребують термінового внесення змін до стандартів вищої освіти за цією

---

¹ Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України : наказ МВС України від 23.05.2017 № 440 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17> (дата звернення: 28.04.2023).

² Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України : наказ МВС України від 11.10.2018 № 828 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1249-18> (дата звернення: 28.04.2023).

спеціальністю як за бакалаврським, так і за магістерським рівнями вищої освіти шляхом:

1) зміни розділу «Інструменти та обладнання»¹, в якому слід передбачити наявність у закладу вищої освіти, що реалізує освітню програму за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність», власних стрілецьких тирів, спортивних залів, тактичних полігонів, атестованих аудиторій для проведення занять із дисциплін з обмеженим доступом, місць зберігання спеціальних засобів та зброї тощо;

2) розширення переліку спеціальних компетентностей і програмних результатів навчання, орієнтованих на набуття вмінь та навичок здійснення правоохоронної діяльності в умовах воєнного стану, розслідування та розкриття воєнних злочинів, компетентностей у сфері військово-інженерної та тактичної підготовки, застосування безпілотної авіації тощо.

Міністерством внутрішніх справ України у 2020 р. були затверджені типові освітні програми підготовки здобувачів вищої освіти. Водночас вказані документи певним чином втратили свою актуальність і вимагають відповідної оптимізації за такими напрямками:

1) розробка та впровадження в освітній процес ЗВО МВС типових навчальних планів з підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського), другого (магістерського) рівня за спеціальністю 053 «Психологія». У межах вищезазначеної спеціальності доцільно розробити спеціалізацію з підготовки поліграфологів. Спеціалізація з поліграфології є особливо актуальною в умовах воєнного стану, оскільки працівники Національної поліції України беруть участь у досудовому розслідуванні колабораційної діяльності та проведенні стабілізаційних заходів на деокупованих територіях, що потребує використання спеціальних знань і вмінь, зокрема щодо використання поліграфів;

2) виключення з типового навчального плану спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти дисциплін «Соціологія» та «Адміністративний процес», адже вказані освітні компоненти не спрямовані на формування будь-яких компетентностей у межах стандарту вищої освіти за вказаною спеціальністю;

3) впровадження в нормативну частину вищезазначеного плану комплексної дисципліни, пов'язаної з вивченням діяльності уповноважених суб'єктів сектору безпеки та оборони держави щодо

---

¹ Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» для другого (магістерського) рівня вищої освіти : наказ МОН України від 22.10.2020 № 1294; Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : наказ МОН України від 30.04.2020 № 578.

забезпечення національної безпеки України, а також освітньої компоненти «Організація діяльності підрозділів ювенальної превенції». По-перше, запровадження цих дисциплін буде сприяти досягненню відповідних програмних результатів навчання, передбачених стандартом вищої освіти, по-друге, дозволить поглибити спеціальні фахові компетентності щодо захисту прав і свобод дітей в умовах воєнного стану;

4) у програмі Єдиного державного кваліфікаційного іспиту для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти передбачити для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» складання комплексного екзамену з вогневої, спеціальної фізичної та тактико-спеціальної підготовки, а також розглянути питання щодо внесення до структури комплексного екзамену за вказаною спеціальністю навчальної дисципліни «Оперативно-розшукова діяльність».

Окрім вищевикладеного, слід також звернути увагу на сферу післядипломної освіти, де необхідно ініціювати внесення змін до типового навчально-тематичного плану короткострокового підвищення кваліфікації (семінару-тренінгу) дізнавачів Національної поліції України в частині запровадження теми «Алгоритм першочергових слідчих (розшукових) дій дізнавачів та уповноважених на здійснення дізнання осіб інших підрозділів Національної поліції України під час досудового розслідування кримінальних проваджень про вчинення колабораційної діяльності (частини 1, 2 ст. 111-1 Кримінального кодексу України)». Також доцільним є внесення в тематичні плани підвищення кваліфікації всіх категорій працівників Національної поліції України навчальної теми «Правовий статус військовополонених», у межах якої розглядатимуться питання міжнародно-правового статусу комбатантів, до яких і належать військовополонені; формування шляхів розвитку державної політики України щодо захисту прав військовополонених, а також напрями співробітництва України з міжнародними організаціями в зазначеній галузі (ООН, Міжнародним комітетом Червоного Хреста та ін.).

III. Удосконалення практичної підготовки курсантів ЗВО МВС. В умовах воєнного стану, що вимагає посилення практичної складової освітнього процесу, існує потреба в перегляді підходів до організації та проведення практичної підготовки курсантів ЗВО МВС за всіма рівнями освіти та спеціальностями. На наш погляд, у цьому питанні доцільно:

– зменшити термін проведення ознайомчої практики з одночасним здійсненням перерозподілу відповідних годин на вивчення навчальних дисциплін, що пов'язані зі спеціальною підготовкою працівника поліції;

– збільшити строки стажування на посаді та дозволити під час такого стажування призначати курсантів на посади в органи та

підрозділи Національної поліції України. Відповідні кроки підвищать мотивацію особового складу, а також дозволять скоротити некомплект кадрів, особливо в підрозділах поліції, що працюють на деокупованих територіях;

– передбачити в освітніх програмах і навчальних планах підготовки курсантів систематичне здійснення польових виїздів, під час яких вони мають відпрацювати практичні навички із застосування зброї, облаштування інженерних споруд, тактику ведення бойових дій та ін.

IV. Оптимізація структури навчальних дисциплін, що включені до типових навчальних планів підготовки працівників поліції за спеціальностями 081 «Право» та 262 «Правоохоронна діяльність» з урахуванням вимог воєнного стану. Специфіка повноважень Національної поліції України в умовах, наближених до бойових, а також особливості завдань, що виконуються поліцейськими на деокупованих територіях, вимагає перегляду змісту освіти за такими навчальними дисциплінами, як «Вогнева підготовка» і «Тактико-спеціальна підготовка». Зокрема, пропонуються такі заходи освітнього та організаційного характеру:

– внести в навчальні плани та навчальні програми ЗВО МВС із дисципліни «Вогнева підготовка» вивчення додаткових тем, пов'язаних із матеріальною частиною та прийомами і правилами стрільби із сучасних зразків військового озброєння та озброєння, що застосовується Національною поліцією України в умовах воєнного стану (ручні гранати, кулемети, гранатомети);

– вирішити питання про надання ЗВО МВС можливості використання для практичних занять територій відповідних полігонів Збройних Сил України та Національної гвардії України, а також про додаткову закупівлю для особового складу захисних касок і бронежилетів. Виконання відповідної вимоги є обов'язковим, оскільки всі практичні стрільби з військової зброї та метання гранат проводяться в засобах індивідуального бронезахисту;

– враховуючи те, що підрозділи Національної поліції України можуть брати участь в активних бойових діях, «зачистці» деокупованих територій, а також проводять спеціальні стабілізаційні заходи, існує потреба в удосконаленні чинного Курсу стрільб, затвердженого наказом МВС України від 26 квітня 2019 р. № 334, в частині призначення для курсантів ЗВО МВС додаткових навчальних вправ, пов'язаних із застосуванням військової зброї¹;

---

¹ Про затвердження Курсу стрільб для поліцейських та Норм витрат боеприпасів, пострілів, вибухових пакетів і гранат поліцейськими під час проведення практичних стрільб : наказ МВС України від 26.04.2019 № 334 //

– збільшити в типових навчальних планах зі спеціальностей 081 «Право» та 262 «Правоохоронна діяльність» кредитів, що передбачаються на вивчення навчальних дисциплін «Тактико-спеціальна підготовка», «Особиста безпека поліцейського», «Удосконалення навичок практичного керування автомобілем» із подальшим внесенням до їх змісту таких тем: «Основи маскування», «Основи інженерної підготовки». «Основи фортифікації», «Тактика експлуатації БпЛА», «Керування автомобілем в умовах бойових дій».

На виконання доручення Президента України 13 січня 2023 р. Кабінетом Міністрів України ухвалено постанову № 30 про утворення як юридичної особи публічного права міжрегіонального територіального органу Національної поліції – Департаменту поліції особливого призначення «Об'єднана штурмова бригада Національної поліції України «Лють»»¹. До цієї штурмової бригади вже виявили бажання вступити чимало курсантів ЗВО МВС, а отже, актуальним і доцільним буде впровадження в підготовку майбутніх працівників Національної поліції України тем та практичних занять щодо: 1) проведення штурмових і пошукових заходів; 2) організації та здійснення заходів щодо рятування людей і забезпечення їхньої безпеки; 3) виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів; 4) тактики проведення аеророзвідки, зокрема в різних погодних умовах; 5) проведення стабілізаційних і пошуково-фільтраційних заходів на звільнених територіях; 6) застосування в діяльності поліції тактики штурмових груп.

V. Кадрове забезпечення діяльності ЗВО МВС. Необхідність посилення військової складової в підготовці здобувачів освіти в ЗВО МВС, а також у сфері первинної професійної підготовки та післядипломної освіти поліцейських зумовлює внесення змін до механізму формування науково-педагогічного та педагогічного складу. Вивчення навчального матеріалу, пов'язаного із застосуванням військової зброї, військових зразків техніки, розмінуванням, тактикою військових операцій, потребує того, щоб відповідні теми викладалися особами, які мають профільну військову освіту та військовий досвід. Водночас сьогодні чинним законодавством не передбачено обіймання посад у ЗВО МВС військовослужбовцями, які відряджені

Tranzit : сайт. URL: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/files/Наказ%20МВС%20334%20-%2026042019%20курс%20стрільб%20та%20норми%20витрат.pdf> (дата звернення: 28.04.2023).

¹ Про утворення територіального органу Національної поліції : постанова Кабінету Міністрів України від 13.01.2023 № 30 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/30-2023-п> (дата звернення: 28.04.2023).

до закладів освіти з метою провадження науково-педагогічної та педагогічної діяльності.

Отже, для відрядження військовослужбовців (Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України) на посади в ЗВО МВС слід внести відповідні зміни до Указу Президента України «Про затвердження Переліку посад, що заміщуються військовослужбовцями Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення у державних органах, на підприємствах, в установах, організаціях, а також державних та комунальних навчальних закладах, та граничних військових звань за цими посадами» від 3 травня 2017 р. № 126/2017. Відповідні зміни мають містити найменування посади, їх штатну кількість і граничні військові звання за цими посадами.

Також з метою посилення правових підстав для відрядження військовослужбовців Національної гвардії України та Державної прикордонної служби України на посади в ЗВО МВС України слід внести відповідні зміни до законів України «Про Національну гвардію України» від 13 березня 2014 р. № 876-VII¹ та «Про Державну прикордонну службу України» від 3 квітня 2003 р. № 661-IV², у яких закріпити положення про те, що військовослужбовці можуть бути відряджені до державних органів, підприємств, установ, організацій, закладів освіти зі специфічними умовами навчання із залишенням на військовій службі.

Зауважимо, що під час бойових дій та терору з боку рф цивільного населення багато працівників Національної поліції України отримали поранення чи контузії, наслідком яких стало встановлення їм інвалідності. Водночас такі працівники мають великий практичний досвід правоохоронної діяльності, що може бути використане ЗВО МВС для підготовки майбутніх правоохоронців.

Таким чином, з метою належного соціального захисту поліцейських, які під час проходження служби отримали захворювання, поранення (травми, контузії, каліцтва), що призвело до встановлення їм інвалідності, а також використання їхніх знань і вмій у підготовці та перепідготовці працівників Національної поліції України слід передбачити в ЗВО МВС перелік відповідних посад, котрі можуть обійняти поліцейські, які військово-лікарськими комісіями визнані

---

¹ Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 № 876-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18> (дата звернення: 28.04.2023).

² Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03.04.2003 № 661-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15> (дата звернення: 28.04.2023).

непридатними до військової служби. З метою реалізації цього питання необхідно внести зміни до Переліку посад, які можуть бути заміщені поліцейськими в державних органах, установах та організаціях, затвердженого Указом Президента України від 9 грудня 2015 р. № 691/2015¹. Слід наголосити, що в Міністерстві оборони України існує аналогічний наказ «Про затвердження Переліку посад, що можуть бути заміщені військовослужбовцями, які визнані військово-лікарськими комісіями непридатними до військової служби» від 14 серпня 2018 р. № 410.

Висновки

На жаль, в одній публікації неможливо окреслити всі аспекти важливості та необхідності вдосконалення діяльності ЗВО МВС з урахуванням вимог воєнного стану. Водночас на підставі вищевикладеного можна сформулювати такі висновки та узагальнення.

1. Військовий стан, спричинений агресією росії проти нашої держави, висуває нові вимоги до якості кадрового забезпечення всіх суб'єктів сектору безпеки та оборони, зокрема Національної поліції України.

2. Заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які готують поліцейських, мають швидко адаптуватися до змін у завданнях та повноваженнях Національної поліції України з тим, щоб навички та вміння здобувачів вищої освіти відповідали не лише стандартам вищої освіти за відповідними спеціальностями, а й стану внутрішнього безпекового середовища держави та новим напрямом діяльності державних правоохоронних органів в особливий період.

3. Проведений аналіз організаційно-правових засад діяльності закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які готують поліцейських, доводить, що організація їхньої діяльності в сучасних умовах потребує суттєвого покращення за різними напрямками, зокрема:

1) удосконалення нормативно-правового забезпечення освітньої та наукової діяльності, врегулювання їх правового статусу, порядку проходження практичної підготовки курсантами, а також порядку відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення курсантів та слухачів;

2) внесення змін до стандартів вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність», типових освітніх програм та навчальних

---

¹ Про перелік посад, які можуть бути заміщені поліцейськими в державних органах, установах та організаціях : Указ Президента України від 09.12.2015 № 691/2015 // Президент України : офіц. сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6912015-19619> (дата звернення: 28.04.2023).

планів підготовки здобувачів вищої освіти в частині оптимізації ви-
мог до матеріального забезпечення закладів вищої освіти, визна-
чення нових спеціальних фахових компетентностей та програмних
результатів навчання;

3) зміна змісту спеціальних навчальних дисциплін, особливо та-
ких, як «Вогнева підготовка» і «Тактико-спеціальна підготовка», реалізація в освітньому процесі тематики за окремими напрямками діяльності штурмових бригад МВС України;

4) оптимізація підходу до кадрового забезпечення діяльності за-
кладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які готують
поліцейських, у частині заміщення вакантних посад науково-педа-
гогічного складу військовослужбовцями, а також залучення до лав їх
постійного складу поліцейських, які внаслідок участі в бойових діях
визнані непридатними для подальшого проходження служби.

Список бібліографічних посилань: 1. Бугайчук К. А. Безпекові проекти МВС України як основа забезпечення стабільності та розвитку держави // The 11th International scientific and practical conference “Problems of the development of science and the view of society” (Graz, Austria, March 21–24, 2023). Graz : International Science Group, 2023. Рр. 119–123. 2. Парадигма вищої освіти в умовах війни та глобальних викликів XXI століття : матеріали Всеукр. наук.-пед. підвищення кваліфікації (м. Одеса, 18 лип. – 28 серп. 2022 р.) / Одеськ. держ. ун-т внутр. справ. Одеса : Гельветика, 2022. 536 с. 3. Вивчення криміногенної ситуації в Україні та прогнозування її подальшої динаміки (вплив воєнних факторів) : матеріали наук.-практ. круглого столу (м. Київ, 7 верес. 2022 р.) / редкол.: М. Г. Вербенський, І. В. Опришко, О. Г. Кулик та ін. Київ : ДНДІ МВС України ; Харків : Мачулін, 2022. 214 с. 4. Освіта України в умовах воєнного стану: управління, цифровізація, євроінтеграційні аспекти : зб. тез доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 25 жовт. 2022 р.) / редкол.: С. А. Лондар, А. О. Литвинчук, Г. М. Терещенко та ін. ; МОН України, Держ. наук. установа «Інститут освітньої аналітики». Київ : ДНУ «Інститут освітньої аналітики», 2022. 360 с. 5. Актуальні питання судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану та повоєнний період : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Одеса –Львів, 28 верес. 2022 р.) / відп. ред. Д. Кішко, Р. Заяць. Львів : Растр-7, 2022. 214 с. 6. Дрок І. Кадрова політика Національної поліції України в умовах війни. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2022. № 70. С. 318–323. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.70.50>. 7. Ковалів М. В. Правові основи освітньої діяльності в закладах зі специфічними умовами навчання МВС України. *Соціально-правові студії.* 2021. Вип. 1 (11). С. 39–45. DOI: <https://doi.org/10.32518/2617-4162-2021-1-39-45>. 8. Ковбаса В. М., Кусько Р. В., Дрозд Т. В. Діяльність Національної поліції в умовах воєнного стану: окремі проблемні питання. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2022. № 6. С. 245–248. DOI:

<https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-6/57>. **9.** Національна поліція України в умовах воєнного стану. Настільна книга поліцейського / за заг. ред. І. М. Копотуна. Київ : Професіонал, 2022. 508 с. **10.** Романюк В. В. Місце ЗВО із специфічними умовами навчання в підготовці правоохоронців у системі МВС України в умовах воєнного стану // Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану : зб. наук. пр. (м. Харків, 26 трав. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец. фіз. підготовки ф-ту № 3, Наук. парк «Наука та безпека». Харків, 2022. С. 114–116. **11.** Южно О. О. Проблемні питання вдосконалення професійної підготовки членів слідчо-оперативних груп та спеціалістів в умовах воєнного стану // Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану : зб. наук. пр. (м. Харків, 26 трав. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец. фізич. підготовки ф-ту № 3, Наук. парк «Наука та безпека». Харків, 2022. С. 334–337. **12.** Бугайчук К. Л. Удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності закладів вищої освіти МВС України, які готують поліцейських. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 3. С. 283–292. DOI: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2022-3-283-292>.

Надійшла до редколегії 03.05.2023

Прийнята до опублікування 19.06.2023

Buhaichuk K. L., Morhunov O. A. Current directions for improving the administrative, legal and organisational principles of the activities of higher education institutions of the MIA of Ukraine which provide police training, taking into account the requirements of martial law

The authors have studied the legal and organisational framework for the activities of higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine which provide police training. It has been determined that the state of war caused by Russia's aggression against Ukraine imposes new requirements on the quality of staffing of all security and defence sector entities, in particular, the National Police of Ukraine. Today, police units take part in hostilities, are involved in stabilization and filtration measures, mine countermeasures, evacuation of the civilian population from the combat zone and adjacent territories. Policemen are also involved in providing assistance to the population in the liberated territories, delivering food and essential items to people who have survived the occupation in extremely difficult conditions.

It has been proven that institutions of higher education with specific learning conditions, which train police officers, must quickly adapt to changes in the tasks and powers of the National Police, so that the skills and abilities of students of higher education meet not only the standards of higher education in the relevant specialties, but also the state of internal security environment of the state and new areas of activity of state law enforcement agencies in a special period.

On the basis of the work carried out, conceptual directions for further improvement of the activities of these institutions of higher education have been formulated, taking into account the requirements of the martial law. The main areas that need appropriate optimization and transformation are as follows: the regulatory and legal support of the educational process and scientific activity, legal regulation of the work of the psychological service, as well as material and technical support of the service by those seeking higher education; the need to change industry standards of higher education and typical curricula and educational programmes for police training; the improving the content of special educational disciplines, and changing approaches to the formation of personnel.

Key words: institution of higher education, institution of higher education with specific learning conditions, educational process, scientific activity, standard of higher education, Ministry of Internal Affairs of Ukraine, National Police, police officer.

